

Ons geheim

Stop met lezen. Wil niet alles weten, voordat je met je preek begint.

Dat is trouwens onmogelijk om alles te willen lezen, wat er over de tien geboden is geschreven. Deze kerntekst uit de bijbelse geschriften houdt de gemoederen al meer dan drieduizend jaar bezig en heeft een zee aan interpretaties en toepassingen opgeleverd. Het resultaat van eeuwenlange discussies, want elke generatie opnieuw luisterde en las deze woorden en zocht al vragend naar de betekenis voor toen, voor nu en voor morgen. Steeds opnieuw het harnas van deze grote en deftige en soms vreemde woorden kraken om de wijsheid eruit te bevrijden. Nooit tevreden met de uitleg van gister, want wij zijn mensen van vandaag. Verrassend dat oeroude uitspraken de aandachtige lezer of hoorder van nu opnieuw kunnen aanspreken, de ogen kunnen openen en misschien wel toekomst kunnen wijzen naar een samenleving met recht en liefde voor allen.

Deze overdracht van betekenisvolle woorden, dit zoeken en vragen en kloppen op de deur van gesloten teksten totdat ze opengaan, deze traditie van leren en steeds weer opnieuw beginnen was en is de kracht van het jodendom en het christendom en vele andere godsdiensten. Afgelopen vrijdag vierde de synagoge ter afsluiting van de grote feesten in de herfst (nieuwjaar, grote verzoendag, loofhuttenfeest) vreugde der wet (simchat tora). Met de boekrol in je armen wordt er gedanst en gezongen van vreugde. De boekrol als danspartner in de levensdans op weg naar de nieuwe messiaanse wereld, het komende koninkrijk. Dansen met wat je lief is. Zoiets kennen wij niet in onze tradities. In de katholieke traditie wordt het evangelieboek bewierookt. Dat is eerbetoon, maar geen rondedans. Drie weken geleden bij het begin van deze serie werd een oud bijbelboek door de lectoren binnengedragen. Dat was nieuw en een beetje onwennig, eerder ingehouden plechtig dan vreugdevol. Komt dat, omdat godsdienst bij ons hier in de Lage Landen een ernstige zaak is geworden? Ook al dragen we geen zwarte kleding meer (de mode laat een ander straatbeeld zien) en zingen we eigentijds en soms vrolijk, toch blijft de grondtoon een zware bas, zo lijkt het, ondanks het feit dat we veel zwaar materiaal in de kelder en op zolder hebben opgeborgen. Zwaar in de zin van een last en een juk, een moeten van hogerhand, want vandaag gaat het over de tien geboden en dat roept maar al te snel het beeld op van een gebiedende God, een autoriteit die ons klein maakt en die nog jaloers en onberekenbaar is ook. Alsof godsdienst ons opnieuw tot slaaf maakt, terwijl het boek Exodus gaat over uittocht, over weggehaald worden uit wat klein maakt en onderdrukt en op weg gaan naar vrijheid. Waar is de stem die ons zegt: Kom hier bij mij, jij die belast en beladen zijt, mijn juk is zacht en licht.

De lezing die we zojuist gehoord hebben speelt op twee niveau's. Eerst horen we de woorden die God spreekt boven op de berg in de donkerte, in de mist, in de leegte, in het niets en in die duistere leegte staat Mozes om die woorden te horen en hij ziet niets. Denk maar aan de tempel in Jeruzalem. Het heilige der heiligen, de binnenste ruimte, is helemaal leeg met alleen een kist met daarin de twee stenen verbondstafelen en twee engelen die hun vleugels spreiden tot een lege ruimte. Geen enkel beeld, leegte en duisternis, en eenmaal per jaar ging de hogepriester naar binnen en riep de naam van de Levende. Die top van de berg en het heilige der heiligen staan voor de ziel van de mens. Onze ziel is leeg en donker, een leegte van gemis en tegelijk een leegte van verlangen, want die twee horen bij elkaar. Iemand missen is naar iemand verlangen. In die leegte klinken de woorden van verbond, van verbinding. Een ander - Ik ben de Levende - roept mij

te voorschijn en spreekt mij aan en vraagt: laat mij zijn, doodt mij niet, eerbiedig mij. Een ander, waarvan rabbi Jezus zegt: God en je naaste zijn één. De zichtbare naaste is ondeelbaar één met de Onzichtbare. Die naaste is even ongrijpbaar als de Levende, want je naaste is beeld van God net als jij. Het geheim van deze tien verbondswaarden, het hart en de kern, zijn te horen in het eerste en het laatste woord: Ik ben (eerste woord) je naaste (laatste woord), Ik ben de ander. Wie dat woord hoort, wordt geroepen tot uittocht. Je deur openen en het huis waarin je jezelf had opgeborgen, die veilige bunker waar jij heer en meester bent en tegelijk de slaaf van je zelfgebouwde pyramide te verlaten. Waarden uit de stilte op de berg in de leegte van je ziel.

Maar het volk staat beneden, vlak voor de voet van de berg, nog voor de drempel. Vol schrik en beven door het natuurgeweld dat is losgebarsten. Donderslagen en laaiend vuur, aardbeving en vulkaanuitbarsting, en daar doorheen de schrille tonen van de ramshoorn. Oorverdovend en angstwekkend. Alsof de financiële crisis in volle breedte losbarst en niet meer is tegen te houden. We gaan ten onder! Dit is het einde! De maat is vol en de hebzucht en de gouden paleizen en zilveren sleeën keren zich om en verslinden ons. Het volk ziet de naderende ondergang en deinst terug, bang te zullen sterven. Ze zien de buitenkant, de verschijnselen en vrezen de duistere kracht die dit aanricht. En dan spreekt Mozes, de mens die de donkerte van de berg en de donkerte van zijn eigen ziel kent: Vrees niet. God is komende om jullie te beproeven, te testen, te onderzoeken zoals een goede arts doet, om te zien of jullie ontzag hebben voor de Ander, vreze des Heren zeiden we vroeger, dat is geen angst, maar eerbied vol huiver, sprakeloos van liefde zijn, een openheid die zichzelf verliest en loslaat, leeg worden om vol van God te worden en je deur openen voor je naaste die je nodig heeft. Vrees niet en ga naar binnen, betreed je ziel en luister naar de stem.

Tien waarden, tien wegwijzers naar goed samenleven in een land vol belofte. Het eerste woord is het hart van de negen andere. " Ik de Levende, ben jouw God, ik die jou uitgeleid heb uit het land Egypte, uit het diensthuis." Een hoogstpersoonlijke uitnodiging aan ieder die het hoort, een. liefdes-aanzoek. God wil jou, zo concreet als je bent, met alles erop en eraan. Zal ik mij toevertrouwen aan die Ene die woont in al die anderen en ook in mij? Gaan op zijn weg en niet langer angstig grijpen en begrijpen, als een dief in de nacht in een wereld vol leugens en ikzucht.

Wees onze weg naar vrede en recht.

Oase van licht in de woestijn.

André Wesche.

Gelezen: Exodus 20,1-21